

Núm. 27, juny 2005

HISTÒRIES... CLÍNQUES per Montserrat Hosta

Com tots sabem, fa mesos que en l'àmbit de la sanitat a Madrid ha esclatat un conflicte entre la Comunitat de Madrid i alguns serveis de l'hospital Severo Ochoa de Leganés arran d'unes denúncies anònimes contra una suposada mala praxis mèdica d'alguns metges d'urgències d'aquest centre. No és de la professió mèdica i la seva praxis del que vull parlar sinó de la documentació mèdica que, segons sem-

bla i pel que s'ha dit als mitjans de comunicació, ha estat passejada i usada amb una total impunitat.

Deien els diaris no fa gaires dies que uns funcionaris de l'administració pública de la Comunidad de Madrid van treure del centre i es van endur documentació mèdica referida a molts pacients d'aquest hospital de Leganés. En concret el titular deia "la Comunidad (de Madrid) se lleva 300 historias clínicas de urgencias para protegerlas". El motiu declarat pel qual es duqué a terme una acció tan insòlita, i fins i tot jo diria a la ratlla de la il·legalitat, és que la Consejería de Sanidad d'aquesta Comunitat donava per descomptat que mentre aquesta documentació estés als compactes de l'hospital, la informació que contenia no estava ni protegida ni tampoc quedava garantida la confidencialitat de les dades.

En aquesta notícia hi ha algunes qüestions importants que crec que ens afecten als que estem en aquest món de la documentació i la gestió de la informació. La primera és l'acusació gratuïta que es deriva d'aquests fets cap al personal responsable de la gestió documental del centre per la suposada falta de professionalitat en no protegir les dades mèdiques. Aquesta acusació és més greu del que sembla, ja que el que vol dir finalment és que s'acusa implícitament els i les responsables del centre de no respectar un dret bàsic i constitucional com és el dret a la intimitat de les persones.

L'accés a la documentació mèdica està regulat per la legislació tant d'àmbit estatal (*Ley 41/2002, de 14 de noviembre, básica reguladora de la autonomía del pacien-*

te y de derechos y obligaciones en materia de información y documentación clínica) com del de la comunitat autònoma (*Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica*) que protegeix el dret a la intimitat dels pacients i que dona garanties de la confidencialitat de les informacions que transmetem al nostre metge o metgessa. La confiança en aquests i aquestes és una qüestió cabdal per al pacient de cares al tractament i curació i el fet de saber que tenim garantida la reserva total de la història clínica és una ajuda important en aquesta bona relació.

També diu la llei que les dades sobre salut són d'accés totalment restringit i que totes les persones tenim dret a la protecció d'aquest tipus d'informació. Per tant, com que només hi poden accedir els interessats, és a dir els pacients, l'Administració ha de crear sistemes de gestió d'aquesta documentació que n'assegurin la conservació, la consulta i l'accés de les històries clíniques de forma eficaç i adequada i els professionals arxiveres, arxivers, gestors i gestores de documentació ens sentim part d'aquest procés i corresponsables de l'aplicació dels criteris legals per protegir el dret a la intimitat de les persones.

Per això és sorprenent i incomprensible que aquestes històries clíniques que contenen dades tan sensibles puguin haver estat tretes de l'arxiu de l'hospital on estaven desades, carregades en una furgoneta, portades a un altre lloc i allà novament descarregades i desades (qui sap en quines condicions) en algun despatx o magatzem de la Consejería de Sanidad de Madrid, sense que hi hagi hagut cap tipus de requeriment judicial i sense garantia de quines normes s'aplicaran per a la seva protecció.

La indefensió en què s'ha deixat els pacients d'aquest hospital i els seus familiars no s'hauria d'haver produït de cap manera i més si tenim present que existeixen tècniques, gràcies a les noves tecnologies, que ens permeten accedir a les informacions, en cas que fos necessari, tot preservant la intimitat de les persones. No sé si aquest fet és il·legal però el que sí puc dir és que és un abús d'autoritat i un menyspreu als pacients i als professionals que treballen en aquest centre.

INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ

Entre els inventaris i catàlegs elaborats durant el 2004, destaquem els següents:

Els catàlegs dels fons notariais del *districte de la Bisbal*, elaborats segons els criteris de la norma ISADG, en suport de base de dades, corresponents a les següents notaries: la Bisbal, 1315-1888, 1968 volums; Calonge, 1320-1886, 340 volums; Corçà, 1334-1865, 391 volums; Cruïlles, 1302-1845, 405 volums; Fitor, 1598-1789, 64 volums; Monells, 1304-1821, 282 volums; Palamós, 1287-1875, 699 volums; Palau-sator, 1342-1864, 271 volums; Pals, 1514-1872, 38 volums i Peratallada, 1332-1824, 281 volums.

Catàleg del fons del *Centre Penitenciari de Girona*, 1923 – 1983, amb 33.437 registres que corresponen als expedients i fitxes dactiloscòpiques dels interns del centre. La recerca es pot fer pel nom de la persona, o lloc de residència, sempre que es tracti de documentació de lliure accés segons la legislació vigent. La consulta resulta imprescindible en treballs sobre la Guerra Civil, la represió política, etc.

Catàleg de la sèrie de documentació administrativa *d'expedients de labors mineres de captació i d'instal·lació de mecanismes d'elevació d'aigua soterrània*, 1949-1994, per a tramitar autoritzacions per a obrir pous o fer aflorar galeries d'aigües subterrànies. En els expedients consta el projecte d'instal·lació amb el plànol de situació. Es pot fer recerca per titulars o per municipis.

Inventari dels fons de l'*Ajuntament de Celrà*, 1749, 1819-1997 amb documentació administrativa. Cal destacar la sèrie de llibres d'actes dels òrgans de govern des de 1828.

Inventari del fons de l'*Ajuntament de Quart*, 1894, 1901-2001. Gran part de la documentació correspon al període posterior a 1936. Les sèries d'actes del ple i de les comissions no han estat transferides.

Catàleg del fons d'empresa *Sureda Fusteria Ebenisteria, S.L.* la part més important del qual són els dibuixos de les plantilles dels encàrrecs rebuts pel taller d'escultura i ebenisteria, sobretot de l'època posterior a la Guerra. També conté documentació textual i fotografies dels treballs realitzats. És destacable la col·lecció de postals d'objectes religiosos, altars, confessionaris, imatgeria, etc. que servien de model per a la creació pròpia del taller.

Catàleg del fons de l'*Orfeó Cants de Pàtria* del Fomento de Cultura de la S.A. Grober, 1922-1965 amb documentació de les activitats que dugueren a terme (programes i fotografies d'excursions i concerts). La part més voluminosa, però, està formada per 212 partitures musicals de les peces que l'Orfeó va interpretar en diversos concerts sobretot de l'època en què el mestre Josep Baró Güell en fou el director, fins l'any 1958.

LA RESSENYA: EL SINDICAT REMENÇA

per Santi Soler

La història dels pagesos de remença i les seves reivindicacions al llarg de la baixa edat mitjana han estat un tema cabdal en la historiografia catalana. Ara la historiadora M. Mercè Homs, després d'uns quants anys de treball, acaba de publicar una font documental fins avui inèdita, de gran transcendència per a l'estudi del fet remença.

Es tracta d'un manuscrit conservat a l'Arxiu Municipal de Girona referent al sindicat remença de l'any 1448, és a dir el primer intent legalitzat d'organització de la pagesia catalana per tal de

posar fi a la penosa condició social en què es trobava des de feia segles. Aquest document que l'autora transcriu en la seva integritat i amb les corresponents anotacions, té una gran importància ja que permet fer una radiografia bastant exacta de la realitat remença en aquell moment, qua-

ranta anys abans que arribés la solució definitiva al conflicte. S'hi recullen, parròquia per parròquia, les convocatòries de les reunions de pagesos per tal de nomenar els seus respectius representants o síndics. La geografia d'aquestes convocatòries abasta un total de 912 parròquies corresponents a les diòcesis de Girona, Vic, Elna i Urgell. La primera d'aquestes reunions tingué lloc al cementiri de Celrà el 13 de desembre de 1448 i la darrera el 20 de febrer de 1449 a Sant Esteve de Bruguera de Viabrea.

A l'acurada edició del manuscrit que ha fet l'autora s'hi ha de sumar l'impressionant índex de topònims i antropònims (entre els quals 10.425 pagesos) que sens dubte farà les delícies tant d'historiadors com de genealogistes. El llibre, que també es completa amb un Cd en el qual s'inclou la cartografia dels focs remences d'aquell moment, és el número 11 de la col·lecció Documents de l'Arxiu Municipal que edita l'Ajuntament de Girona.

Aquest treball de M. Mercè Homs constitueix una aportació fonamental, d'obligada consulta i referència per a tot aquell qui a partir d'ara continuï interessant-se per aquest període tant crucial de la història del camp català.

UN INVESTIGADOR ENS PRESENTA UN DOCUMENT: EL TESTIMONI MÉS ANTIC DEL **BESTIARI** CONEGUT FINS ARA A CATALUNYA A L'ARXIU HISTÒRIC DE GIRONA

per Toni Iglesias

Ara fa uns mesos la premsa es va fer ressò del “descobriments” a l’AHG de documents escrits en llengua hebrea que havien format part de l’enquadernació de protocols notarial dels segles XIV i XV. A la mateixa notícia es deia que s’havien recuperat prop de 300 documents hebreus i una setantena de llatins. L’exposició El secret dels llibres organitzada per l’AHG l’any passat, en mostrà una bona representació.

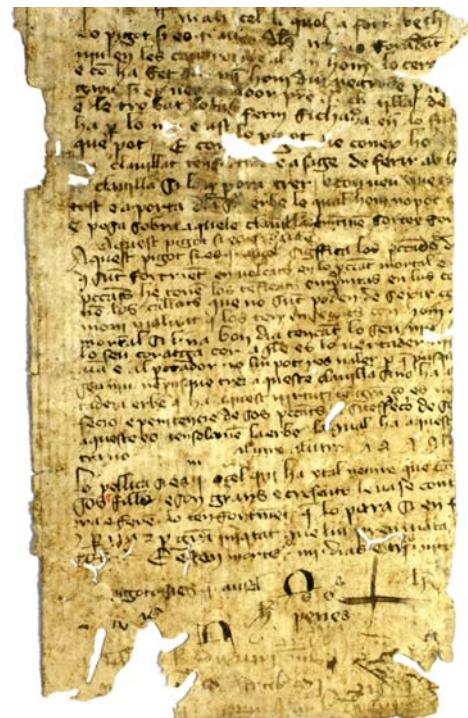
Empès per la curiositat vaig examinar els fragments en escriptura llatina amb l’objectiu d’identificar-ne algun d’interès (cal recordar que el testimoni més antic en llengua catalana es trobà en les cobertes d’un protocol notarial de la Seu d’Urgell?). Entre els fragments exhumats hem identificat bàsicament textos llatins de temàtica jurídica i litúrgica, a més d’alguns de tipus documental, però també un de temàtica literària, en català, que ens cridà especialment l’atenció. Es tractava de les restes d’un full, en paper, que formava part del farciment de l’enquadernació de dos llibres notarial del segle XIV¹.

La lectura del text ens va permetre identificar-lo de seguida com un dels testimonis més antics coneguts fins ara, si no el més antic, de la difusió del gènere literari dels *Bestiaris*; l’anàlisi provisional de les seves característiques codicològiques i paleogràfiques permet situar-lo a mitjans segle XIV. El *Bestiari*, com és sabut, és un dels textos més difosos en època medieval (si hem de creure els especialistes, aleshores era el llibre més popular després de la Bíblia), i, tot i això, ens han arribat pocs exemples en català (a hores d’ara coneixem sis exemplars de *Bestiaris* catalans, sencers o fragmentaris, datats els segles XIV i XV). Malgrat això, els inventaris de les biblioteques catalanes d’època medieval certifiquen la seva possessió en mans de reis, nobles, clergues, menestrals i artesans.

El *Bestiaris* eren una mena d’enciclopèdia zoològica que combinava històries d’animals, reals o imaginaris, amb exemples morals, i alguns, fins i tot, eren il·lustrats (com l’únic bestiari català il·lustrat que es conserva, el ms. 310 de la Biblioteca de Catalunya, de finals del segle XIV). Els *Bestiaris* aprofitaven qualsevol tret dels animals, autèntic o fabulós, per exemplificar virtuts o fets religiosos, i la seva

empremta encara és ben viva en el folklore i el llenguatge popular; no seguien un ordre especial en la presentació dels animals però, a partir del segle XII, els classifiquen en quatre grans grups: bèsties, ocells, peixos i rèptils. El text que hem identificat recull l’entrada de dos ocells, el **pigot** i el **pelicà** (aquest darrer, però, és incomplet) i no és una traducció directa al català a partir del text llatí, sinó una adaptació vernàcula de la traducció italiana (l’anomenat *Bestiario toscano*, del qual deriven la major part dels *Bestiaris* catalans que ens han pervingut).

El fragment conservat en el fons notarial de l’AHG, però, no sembla haver format part d’un llibre sencer, sinó més aviat sembla tractar-se d’una còpia parcial, incompleta, ja que només és escrit per una cara i al final el text sembla inacabat (tot i disposar d’espai, no dóna més dades sobre el pelicà i es dedica a copiar lletres i paraules soltes, com si es tractés més aviat d’un exercici d’escriptura i no pas d’una còpia seriosa). Això, però, no obsta per considerar-lo com el testimoni més antic conegut fins ara de la difusió del *Bestiari* a Catalunya.

El projecte de recuperació, estudi i edició de fragments és una tasca d’arxivers, codicòlegs, filòlegs i paleogràfics i entre els fragments en escriptura llatina que es recuperin en els propers mesos i anys esperem trobar nous testimonis que revaloritzin encara més, si és possible, els fons notarial de l’Arxiu Històric de Girona.

J. Antoni Iglesias és professor de paleografia i diplomàtica de la Universitat Autònoma de Barcelona

¹ AHG, notarial Gi1, 260, notari Pere Despont(?), 1400 i AHG, notarial Gi5, 120, notari Bartomeu Vives, 1361.

Dibuixos: Fons notarial La Bisbal, 340, 1620-22
Fons notarial La Bisbal, 1480, 1337

Notícies

– **Curs sobre conservació de positius en els arxius**, que ha tingut lloc a l'Arxiu els dies 11 i 12 de maig dins del pla de formació del personal tècnic del Departament de Cultura. Ha estat a càrrec de Pau Maynés, restaurador de patrimoni fotogràfic. Les dues sessions van ser eminentment pràctiques, incidint en intervencions per a una millor conservació dels positius.

– **La col·lecció de manuscrits de l'Arxiu** s'ha vist enriquida amb 12 volums singulars provinents d'un conjunt de documentació esparsa i fragmentària que es conservava sense classificar als dipòsits de l'Arxiu. Aquests exemplars, d'àmbits i temàtiques molt diverses, són de gran interès i entre els quals trobem un llibre del col·legi de notaris de Castelló d'Empúries, del període 1761-1836; un registre de denúncies i aprehensions corresponent a l'administració de la Diputació del General a Girona, de 1672-1691; unes ordinacions, capítols i concòrdies relatives a la pesca en el mar de Roses dels segles XV-XVI; documents provinents del desaparegut convent de Sant Agustí de Girona, corresponents als segles XVIII-XIX i un llibre de les rendes de la Sagristia Major del monestir de Sant Cugat del Vallès, de 1424-1425. També el fons del Monestir de Sant Feliu de Guíxols ha crescut amb dos quaderns dels segles XVII-XVIII que s'hi han incorporat, fruit d'aquesta revisió.

– Per tal de donar un impuls important als treballs de descripció dels fons notariais del districte de la Bisbal ha estat contractada **Sílvia Mancebo** que treballarà a l'Arxiu en la catalogació d'aquests fons.

– **L'Associació d'Història Rural de les CCGG** en col·laboració amb l'Arxiu ha organitzat el dissabte 11 de juny una sortida a diversos pobles del Rosselló per a visitar les celleres sota el guiatge d'Aymat Catafau, professor de la Universitat de Perpinyà i autor de la tesi *Les celleres et la naissance du village en Roussillon (Xe-XVe siècles)*, 1998.

– **Accés a Internet:** Tenim a la sala un punt d'accés a Internet a disposició dels usuaris.

ALGUNES OBRES ELABORADES AMB FONDS DE L'ARXIU

– Barca, Puri. "Breu crònica del Debat Costa Brava" dins *La Punxa*. Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Catalunya. Núm. 37 (2004), p. 48-53

– Buscató, Lluís i Lluís Pons. "La troballa del mosaic d'Ifigènia i l'escalenc Francesc Maranges i Juli" dins *Revisita de Girona*. Núm. 229 (març-abril 2005), p. 44-47

– Colomer i Font, Irene. "L'orgue a Castelló d'Empúries" dins *El Salner: anuari del Grup Cultural Comtat d'Empúries*. Núm. 10 (2004), p. 143-154

– Costa, Lluís. *Temps de transició: la premsa municipal al Baix Empordà*. Begur: Ajuntament de Begur, 2005. 26 p.

– Formiga i Bosch, Josep. "La notaria de Vidreres" dins *El Rec Clar: revista de Vidreres*. Núm. 29 (abril 2005), p.4-5

– Hosta i Rebés, Montserrat. "El fons de la concentració parcel·laria de la Vall d'en Bas de l'AHG" dins *El Cartipàs del Plaó: suplement del butlletí d'informació cultural d'Olot*. Núm. 26 (març 2005), p. 2

– Lorenzo, Aida i Esther Llorenç. "Alguns dels afusellats pel franquisme a Girona entre 1939 i 1943" dins *Revisita de Girona*. Núm. 229 (març-abril 2005), p. 26-31

– Moré i Aguirre, David. "Relacions sexuals a la notaria de Castelló d'Empúries al segle XVIII" dins *El Salner: anuari del Grup Cultural Comtat d'Empúries*. Núm. 10 (2004), p. 77-85

– Picó, Marta. "El Debat Costa Brava a debat" dins *La Punxa*. Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Catalunya. Núm. 37 (2004), p. 46-47

Universitat de Girona

US CONVIDEM A CONÈIXER el Centre de Documentació Europea de la UdG

La creació del centre de Documentació Europea de la UdG respon al principal objectiu de la Unió Europea que és "apropar Europa als ciutadans". A diferents Consells Europeus des de 1992, la Unió Europea es planteja el repte de la transparència informativa com un dels eixos principals per a resoldre el desconeixement general que es constata que existeix entre els ciutadans europeus sobre tot el sistema comunitari i al mateix temps cobrir el dèficit de la falta d'informació. L'objectiu final és contribuir a crear "l'Europa dels ciutadans". El CDE de la UdG comença la seva activitat el mes de setembre de 1995. Aquest centre pertany a la xarxa de centres d'informació assignats per la Comissió de les Comunitats Europees a totes aquelles universitats on s'imparteixen estudis sobre integració europea i els principals objectius són:

- Donar suport a la comunitat universitària en la docència i en la recerca en totes les matèries que són competència de la Unió Europea.
- Facilitar a la comunitat gironina l'accés a la legislació bàsica i a altres informacions sobre la integració europea.

Per tant, des del CDE es pretén orientar els usuaris en la canalització i obtenció de documents de la Unió Europea, així com informar dels seus programes, activitats i projectes. També s'organitzen conferències, jornades, etc.

La directora acadèmica és Francina Esteve i la responsable del centre Eva Monge.

Universitat de Girona - Biblioteca Montilivi, Campus Montilivi E-17071 Girona

Horari: dilluns a divendres de 8 h. a 21.45 h.; caps de setmana i festius de 9 a 21 h.

Tel: (34) 972 418218 Fax: (34) 972 418361

cde@bib.udg.es; <http://biblioteca.udg.es/cde/>